

Conclusion. *In conclusion, the study underscores that extracurricular educational institutions play a pivotal role in forming ecological competency, combining theoretical knowledge with practical experiences. Further research is suggested to explore innovative interactive methods and the impact of family values on sustainable ecological behavior. The results contribute to a broader understanding of how early environmental education in non-formal settings can shape a responsible attitude toward nature and foster sustainable development.*

Keywords: *ecological competency, primary school children, extracurricular educational institutions, environmental education, public organizations.*

References

1. Boiko, O. (2017). Formuvannia ekolohichnoi kompetentnosti molodshykh shkoliariv [Formation of ecological competency in primary school students]. Kyiv: Education. [in Ukrainian].
2. Hnatiuk, L. (2021). Vykorystannia sotsialnykh merezh u ekolohichnii osviti [The use of social networks in environmental education]. Kharkiv: Ecology and society. [in Ukrainian].
3. Kuzmenko, I. (2020). Rol rodyny u formuvanni ekolohichnoi svidomosti ditei [The role of family in forming children's environmental awareness]. Lviv: Scientific research. [in Ukrainian].
4. Lekhtonen, M. (2016). Hnuchki prohramy ekolohichnoi osvity u pozashkilnykh zakladakh [Flexible programs of environmental education in extracurricular institutions]. Odesa: Environmental education. [in Ukrainian].
5. Marchenko, A. Vplyv hromady na formuvannia ekolohichnoi kompetentnosti shkoliariv [The Impact of the community on the formation of schoolchildren's environmental competency]. *Ekolohichna pedahohika - Ecological pedagogy*. Zaporizhzhia. [in Ukrainian].
6. Sydorenko, V. (2019). Vykorystannia tsyfrovyykh resursiv u ekolohichnii osviti [The use of digital resources in environmental education]. Poltava: *Osvitni tekhnologii – Educational technologies*, 3-6. [in Ukrainian].
7. Vsesvitnii fond pryrody. Formuvannia ekolohichnoi svidomosti u ditei [World wide fund for nature. Formation of environmental awareness in children]. (2020). Kyiv: WWF Ukraine. [in Ukrainian].
8. Becker, N. (2018). Interaktyvni platformy dlia ekolohichnoi osvity ditei [Interactive platforms for children's environmental education]. Chernivtsi: Environmental Education. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 30.10.2024 р.

УДК 373.3:004.92

DOI: 10.31376/2410-0897-2024-3-56-155-161

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЗАСОБИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СВДОМОСТІ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Демченко Сергій Олексійович

аспірант кафедри педагогіки і психології початкової освіти

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: iamdemchenko@gmail.com

У статті обґрунтовано процес формування громадянської свідомості в молодших школярів через використання мультимедійних засобів. Вказано, що основне завдання формування громадянської свідомості полягає в розвитку здатності дітей самостійно вирішувати складні питання, творчо використовуючи власний та соціальний досвід для розв'язання пізнавальних, світоглядних, моральних і комунікативних ситуацій. Формування громадянської свідомості розглядається як безперервний процес, який триває від раннього дитинства і протягом усього життя. Сучасне суспільство ставить вимоги до підготовки молодших школярів, зокрема щодо розвитку їхньої громадянської свідомості, що потребує від учителя володіння мультимедійними технологіями. Використання таких технологій допомагає педагогу подати матеріал у цікавій формі, створюючи особливу атмосферу уроку за допомогою малюнків, звуків, мелодій та експозицій. Охарактеризовано особливості застосування мультимедійних технологій у початковій школі, таких як презентації, мультфільми, комп'ютерні розвивальні ігри, які сприяють формуванню громадянської свідомості та критичного мислення у дітей, а також крацюму засвоєнню матеріалу. Визначено, що поєднання мультимедійних та сучасних виховних технологій створює систему, яка цілісно впливає на розвиток патріотизму в молодших школярів.

Ключові слова: громадянська свідомість, громадянська компетентність, мультимедійні засоби, молодші школярі.

Постановка проблеми. Зважаючи на суспільно-політичну ситуацію в Україні, виховання патріотизму, відданості спільній справі зміцнення держави та активної громадянської позиції у молодого покоління набуває дедалі більшого значення. Державний стандарт початкової освіти базується на принципах особистісно орієнтованого, компетентнісного та діяльнісного підходів, що інтегруються в освітні галузі й відображаються в результатах базової та повної загальної середньої освіти. У Державному стандарті початкової освіти першою з компетентностей виокремлено громадянську, яка визначається як «здатність учня активно, відповідально та ефективно реалізовувати права та обов'язки для розвитку демократичного суспільства» [2].

Формування громадянської компетентності сприяє розвитку світогляду, ґрунтованого на духовних цінностях; утвердженню расової, етнічної, соціальної, гендерної та релігійної толерантності; вихованню почуття відповідальності за прийняті рішення та їх виконання; повазі до різних мов, культур, традицій і толерантному ставленню до представників усіх рас, народів, етносів та національностей; набуттю досвіду громадянської поведінки, включаючи прояв громадянських почуттів у складних ситуаціях, протидію аморальним явищам, відстоювання прав людини; формуванню громадянського та державницького світогляду особистості.

Важливим етапом виховання молодших школярів є також формування громадянської свідомості, що сприяє розвитку відповідальних, свідомих та активних членів суспільства. У цьому віці діти формують базові уявлення про правила суспільної поведінки, важливість допомоги іншим, цінність чесності, справедливості та патріотизму. Основними методами для досягнення цього є інтерактивні, ігрові та творчі підходи, що допомагають школярам краще засвоїти поняття «громадянських прав та обов'язків».

У сучасному цифровому суспільстві освіта потребує значних змін, зокрема впровадження мультимедійних технологій. Цей напрям реформування освіти закріплений у Концепції Нової української школи [5]. Поряд із новими підходами до організації освітнього процесу значну роль відіграє розвиток громадянської свідомості з раннього шкільного віку, що є одним із основних завдань сучасної початкової освіти.

Мультимедійні засоби відіграють важливу роль у формуванні громадянської свідомості в молодших школярів, оскільки дозволяють навчати громадянським цінностям у зрозумілій, цікавій та інтерактивній формі. Завдяки мультимедійним технологіям, які поєднують текст, звук, зображення та інтерактивні елементи, учні легше засвоюють інформацію та виявляють більшу зацікавленість у навчанні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний інтерес до феномена громадянської свідомості в житті народів загалом та кожної особистості, зокрема, знайшов відображення в роботах В. Антоновича, В. Винниченка, М. Грушевського, М. Драгоманова, Л. Українки, І. Франка та інших. В Україні багато дослідників зосереджуються на питаннях виховання національної свідомості молодого покоління: І. Бех, Н. Болдирєв, В. Бутенко, М. Євтух, П. Ігнатенко, І. Зязюн, О. Киричук, В. Кузь, В. Мартинюк, А. Міщенко, Р. Пенькова, М. Стельмахович, Л. Явгофаров.

У документах Верховної Ради України, зокрема, Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI ст.), Концепція національного виховання та Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, підкреслюється необхідність вдосконалення громадянського виховання учнівської молоді. Закон України «Про освіту» також потребує систематичної роботи з громадянського виховання учнів, чітко визначаючи завдання щодо виховання молодого покоління. У Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності зазначається, що актуальність громадянського виховання в сучасному українському суспільстві ґрунтується на принципах гуманізму, демократії та соціальної справедливості, що забезпечують рівні можливості для розвитку і реалізації потенційних здібностей кожного громадянина, досягнення суб'єктивно привабливих та водночас соціально значущих цілей, що є умовою для самовизначення та самоствердження [2].

Учені займалися вивченням різних напрямів у контексті досліджуваної проблеми: різні аспекти використання мультимедійних технологій та електронних освітніх ресурсів (ЕОР) в початковій школі (В. Андрієвська, В. Ковальчук, Н. Олефіренко й ін.); сутність громадянського суспільства, його структура та роль у політичній системі демократії (В. Журавський, О. Кульчицький, О. Погорілко, А. Силенко, Ю. Шемшученко); історичний досвід та особливості формування громадянського суспільства в Україні (С. Грабовський, М. Драгоманов, М. Костомаров, В. Литвин, В. Лісовий, В. Шевчук); опис практичного досвіду застосування мультимедійних засобів у початковій школі для різних предметів (В. Андрієвська, О. Литвиненко, Н. Олефіренко, О. Шиман й ін.); ціннісні характеристики, загальнокультурні, освітні, моральні пріоритети громадянського суспільства (О. Бабкіна, Є. Бистрицький, В. Денисенко, І. Надольний, П. Ситник, М. Попович, Л. Шкляр).

Однак аналіз наукових джерел, що стосуються означеної проблеми, дозволяє стверджувати, що дослідження у сфері громадянської свідомості переважно зосереджені на середній та старшій ланці загальноосвітньої школи. Проблема громадянського виховання молодших школярів засобами мультимедійних технологій залишається мало дослідженою.

Формулювання мети статті. Метою пропонованої статті є обґрунтування впливу мультимедійних засобів на формування громадянської свідомості в молодших школярів.

Виклад основного матеріалу (з повним обґрунтуванням отриманих результатів). Громадянське суспільство та діюча демократія потребують активних і залучених громадян, яким властиві громадянська культура, свідомість, прагнення до суспільної діяльності, почуття обов'язку, патріотизм, справедливість і здатність до свідомого морального вибору. Виховання громадянськості є необхідною умовою для

формування людей, здатних відновлювати суспільство, підтримувати національний дух та розвивати ідею державності, орієнтованої на людину.

Посилення виховної функції освіти, розвиток громадянських якостей, працелюбності, моральності, поваги до прав і свобод людини, любові до Батьківщини та відданості їй, а також збереження та примноження національних традицій визначено одним із стратегічних завдань державної освітньої політики. В означеному контексті початкова школа є основою, на якій вибудовується система громадянського виховання школярів, формування в них любові до рідного краю, України, історичної пам'яті, духовності та національного характеру. Те, що закладається в учнів у цей період навчання та виховання, визначає подальший успіх у формуванні їхньої особистості, світогляду та загального розвитку.

Зміст громадянського виховання учнів у школах передбачає інтегровану діяльність і вчителів, і учнів. Він спрямований на засвоєння знань, необхідних для формування і розвитку громадянських почуттів та відповідних рис поведінки, включає любов до Батьківщини, відданість їй, активну працю на благо країни, збереження традицій свого народу, дбайливе ставлення до історичних пам'яток, звичаїв і традицій України, прагнення зміцнити честь і гідність держави, мужність і готовність захищати Батьківщину, дружбу з іншими народами, повагу до культури та звичаїв інших країн, а також бажання співпрацювати з ними. Успішність виховних впливів у формуванні громадянських якостей у молодших школярів значною мірою залежить від вмілого використання педагогами як традиційних, так і інтерактивних методів.

Завдяки змістовому та емоційно насиченому роз'ясненню вчителів, молодші школярі усвідомлюють сутність громадянських цінностей, осмислюють їх і формують емоційно-ціннісні ставлення, що сприяє розвитку їхніх переконань і громадянської позиції. Важливо, щоб учні оцінювали свій життєвий досвід і розуміли мотивацію своїх дій та вчинків, що досягається використанням таких форм роботи: бесіда, розповідь, диспут, переконання, навіювання та приклад. Проведення виховних бесід з громадянським спрямуванням допомагає формувати почуття пошани до історичного минулого народу, виховувати благородство, ширість, громадянську свідомість, гідність та патріотизм. Крім бесід, розповідь є також ефективним методом у громадянському вихованні молодших школярів, оскільки вона часто використовується у виховній роботі з дітьми означеного віку. Розповідь дозволяє збагачувати моральний досвід учнів та вчити їх моральної поведінки у взаємодії з іншими людьми.

Методи усвідомлення громадянських цінностей у суспільстві є своєрідним діалогом між учителем і учнем, під час якого відбувається обмін думками, ідеями та цінностями. Діяльність відіграє вирішальну роль у формуванні позитивного досвіду громадянської поведінки особистості, її переконань та ставлень до навколишньої дійсності. У цьому контексті важливим аспектом громадянського виховання молодших школярів є застосування методів, що сприяють організації діяльності та формуванню досвіду громадянської поведінки [4].

У громадянському вихованні вчителям початкових класів важливо впроваджувати систему вправ, спрямованих на створення виховних ситуацій громадянського змісту, що мають життєве підґрунтя. Для формування досвіду громадянської поведінки у молодших школярів важливо, щоб вони могли діяти не лише відповідно до вимог учителя і в межах його доручень, а й самостійно, застосовуючи свої знання, почуття, волю, звички та цінності. У цьому контексті вчителям варто використовувати метод ситуації вільного вибору, який моделює реальні життєві обставини, де випробовується і виявляється система вже сформованих позитивних дій, учинків і ставлень. Ситуації вільного вибору спонукають молодших школярів згадувати власний досвід у подібних умовах, аналізувати його наслідки та передбачати результати своїх рішень.

Особливістю навчання в початковій школі є візуалізація матеріалу, а одним із найефективніших підходів для цього є наочно-образний метод із застосуванням мультимедійних засобів [6, с. 93]. Педагогам необхідно постійно підвищувати свою компетентність у використанні нових форм і методів виховання, а також у застосуванні мультимедіа для підтримки виховного процесу та залучення молодших школярів.

Формування громадянської свідомості в молодших школярів є важливим аспектом виховання, оскільки цей період є важливим для розвитку особистості учня та його соціальної активності. Застосування мультимедійних засобів у навчальному процесі здатне значно підвищити його ефективність. Дослідження вчених показують, що в класах, де використовуються інформаційні та мультимедійні технології, освітній процес має низку переваг: учні краще сприймають матеріал, зростає їхня зацікавленість (адже сучасну дитину важко здивувати), відбувається індивідуалізація навчання та розвиток творчих здібностей. Крім того, знижується кількість стомлюючих видів роботи, а різноманітні аудіовізуальні засоби (музика, графіка, анімація) активізують учнів, сприяють динамічній подачі матеріалу та створюють умови для формування самооцінки та розвитку самостійної роботи школярів.

Інформатизація освіти спрямована на створення та застосування інформаційних і мультимедійних технологій для підвищення ефективності різних видів діяльності в освітній системі. Її мета – упровадження

програмно-педагогічних рішень, які сприяють інтенсифікації навчального процесу та вдосконаленню форм і методів його організації. Успіх цього процесу значною мірою залежить від того, з якою метою використовується комп'ютер в освітньому середовищі, а також від якості та можливостей програмного забезпечення і ролі комп'ютера серед інших дидактичних засобів. Упровадження інформаційних і мультимедійних технологій у початковій школі – це не просто тренд, а вимога сучасності, адже багато дітей починають освоювати комп'ютер ще до школи.

Упровадження мультимедійних технологій в освітнє середовище базується на їх здатності гармонійно інтегрувати різні типи інформації. Термін «мультимедіа» має багатогранне значення та відіграє важливу роль у процесі інформатизації освіти. Слово «мультимедіа» походить від англійського «multi» – багато, і латинського «media» – носій, засіб, середовище. Часто його використовують як синонім до терміна «засоби масової комунікації», що включає друковані видання, фотографію, радіо, телебачення, відео та мультимедійні комп'ютерні системи, зокрема інтернет. Загальноприйняте визначення мультимедіа описує його як спеціальну інтерактивну технологію, що завдяки технічним і програмним засобам дозволяє працювати з комп'ютерною графікою, текстом, мовленням, високоякісним звуком, статичними зображеннями та відео.

В «Українському педагогічному словнику» [1] поняття «мультимедійні засоби навчання» визначається як «комплекс апаратних і програмних засобів, що дозволяють користувачеві взаємодіяти з комп'ютером, використовуючи різноманітні природні для себе середовища, такі як графіка, гіпертексти, звук, анімація та відео». Мультимедійні системи надають користувачам персонального комп'ютера різні види інформації: текст, зображення, анімацію, аудіокоментарі та цифрове відео. Технології, що забезпечують інтеграцію, обробку й відтворення різноманітних типів сигналів, середовищ і способів обміну інформацією через комп'ютер, називаються мультимедійними [1, с. 298]. Мультимедійні технології надають доступ до даних та дозволяють відтворювати їх із звуковим супроводом і різними анімаційними ефектами. Для ефективною роботи з такими технологіями необхідно мати відповідні мультимедійні засоби.

Використання мультимедійних технологій у процесі вивчення навчального матеріалу сприяє:

- посиленню мотивації до навчання;
- удосконаленню системи управління навчанням на різних етапах уроку;
- підвищенню якості освітнього процесу та інформаційної культури учнів;
- збільшенню рівня обізнаності учнів щодо сучасних інформаційних технологій;
- демонстрації можливостей комп'ютера не лише як засобу для розваги, але й як потужного інструменту для навчання та розвитку.

Процес формування громадянської свідомості є безперервним і триває протягом усього життя особистості, починаючи з первинної соціалізації. Сучасні вимоги суспільства до підготовки молодших школярів, зокрема до формування їх громадянської свідомості, вимагають від учителя володіння знаннями, уміннями та навичками використання різноманітних мультимедійних технологій.

Під час виконання завдань для самостійного опрацювання учні повинні проявляти творчі здібності, креативність та набувати навичок використання мультимедійних технологій для задоволення своїх соціальних потреб. Важливо навчити їх самостійно шукати відповіді на різноманітні питання через вебресурси, літературу або звертаючись до дорослих, що допоможе розвивати їхнє критичне мислення та незалежність у навчанні.

Головною метою використання мультимедійних технологій є підвищення рівня сформованості громадянської свідомості у молодших школярів. Для ефективного її формування в учнів початкової школи важливо враховувати такі фактори, як культура суспільства, виховне середовище освітнього закладу, сімейне середовище та група однолітків, а також активність особистості. Важливими механізмами соціалізації особистості в цьому контексті є імпринтинг, екзистенціальний вплив, наслідування, ідентифікація та рефлексія, які сприяють розвитку громадянської свідомості й критичного мислення учнів.

Забезпечення реалізації форм і методів навчання неможливе без відповідних засобів. До таких засобів належать: мультимедійні технології (відео- та аудіообладнання, мультимедійна дошка, проєктор), програмне забезпечення, що дозволяє інтегрувати в інформаційний простір текстові, графічні, анімаційні, відео та звукові дані з можливістю їх одночасного використання; персональні комп'ютери, мобільні пристрої, а також веборієнтовані ресурси (спеціалізовані сайти, авторські сайти, соціальні мережі, ютуб) та інші. Важливо зазначити, що всі веб-орієнтовані ресурси є вільно доступними та безкоштовними.

Перевагою використання мультимедійних технологій порівняно з традиційними засобами навчання є те, що учні можуть вільно спілкуватися з учителем та однолітками під час виконання проєктів і завдань, не обмежуючи це спілкування лише класними годинами. Група учнів може обговорювати певні питання в соціальних мережах, обмінюватися враженнями, ставити «лайки», коментувати роботи одне одного, що сприяє розвитку комунікативних навичок і взаємодії поза межами класу.

До основних аспектів формування громадянської свідомості за допомогою мультимедійних засобів можемо віднести використання презентацій, відео, інтерактивних ігор та анімацій, що зацікавлюють учнів, роблячи навчання захопливішим і зрозумілішим. Мультимедійні засоби дозволяють молодшим школярам створювати власні проекти, в яких вони можуть висловлювати свої думки про громадянські права та обов'язки, брати активну участь у житті суспільства. Завдяки сучасним технологіям, учні можуть спілкуватися з однолітками з інших країн, обговорювати питання громадянськості, культури та цінностей, що сприяє формуванню толерантності. Віртуальні екскурсії до музеїв, пам'яток культури, місць історичних подій допомагають учням краще зрозуміти історію своєї країни та важливість громадянської активності. Мультимедійні проекти можуть включати співпрацю з батьками, що зміцнює зв'язок між школою та сім'єю, і заохочує обговорення важливих питань у сімейному колі.

До прикладів діяльності у аспекті формування громадянської свідомості належать:

- відеоуроки на тему прав дитини, громадянських обов'язків, або основ демократії;
- інтерактивні ігри на платформі, де учні вирішують ситуації, пов'язані з громадянською відповідальністю;
- створення мультимедійних презентацій про видатних громадських діячів або історичні події, що вплинули на розвиток суспільства.

Відтак, використання мультимедійних засобів в освіті дозволяє не лише зробити навчання цікавим та інтерактивним, а й ефективно формує громадянську свідомість у молодших школярів, готуючи їх до активної участі в суспільному житті, що сприяє розвитку їхнього критичного мислення, емпатії та соціальної відповідальності.

Мультимедійні технології відіграють ключову роль у формуванні громадянської свідомості молодших школярів. Вони створюють можливості для інтерактивного навчання та активного залучення учнів до процесу, що особливо важливо для учнів початкових класів. Розглянемо детальніше, як мультимедійні технології можна використовувати із цієї метою:

- інтерактивні платформи та програми – мультимедійні технології включають різноманітні інтерактивні платформи, які дозволяють учням взаємодіяти з матеріалом. Наприклад, навчальні ігри, вікторини та симуляції навчають молодших школярів основам громадянськості, прав дитини, демократії та соціальної відповідальності;

- відеоматеріали та анімації – відеоуроки та анімаційні ролики допомагають зробити складні концепції доступними для розуміння молодших школярів. Вони можуть ілюструвати важливі історичні події, права людини або приклади громадянської активності, що підвищує інтерес і зацікавленість учнів;

- проекти та дослідження – завдяки мультимедійним технологіям учні працюють також над груповими проектами, де досліджують теми громадянської свідомості. Вони створюють презентації, відео, плакати або вебсайти, що сприяє розвитку командної роботи та комунікативних навичок;

- віртуальні екскурсії – мультимедійні технології дозволяють організовувати віртуальні екскурсії до музеїв, історичних пам'яток та інших значущих місць, що допомагає учням візуально усвідомити важливість історії та культури їхньої країни, формуючи почуття гордості та відповідальності за свою батьківщину;

- залучення до соціальних ініціатив – мультимедійні технології також використовуються для популяризації соціальних проектів та ініціатив, до яких можуть долучатися учні. Наприклад, акції з благодійності, екологічні кампанії, або програми волонтерства, що сприяють розвитку громадянської свідомості;

- формування критичного мислення – мультимедійні технології допомагають розвивати критичне мислення, оскільки учні навчаються аналізувати інформацію, оцінювати різні точки зору та приймати обґрунтовані рішення, що особливо важливо в умовах сучасного інформаційного середовища, де молодші школярі стикаються з різними джерелами інформації.

Використання мультимедійних технологій в освітньому процесі формує в молодших школярів активну громадянську позицію, підвищує їхню соціальну відповідальність і толерантність, а також розвивати навички, необхідні для активної участі в суспільному житті, що допомагає учням стати свідомими та активними громадянами в майбутньому.

Використання зазначених форм і методів громадянського виховання спрямоване на формування в особистості когнітивних, нормативних і поведінкових норм, що включає розвиток умінь міркувати, аналізувати, ставити питання, шукати власні відповіді та критично оцінювати проблему з різних точок зору. Крім того, важливо вміти робити власні висновки, брати участь у громадському житті, а також набувати навичок адаптації до нових суспільних відносин і адекватної орієнтації в них. Важливими аспектами є захист своїх інтересів, повага до прав та інтересів інших людей, а також можливість самореалізації в суспільстві.

Висновки (з перспективами подальших розвідок із напрямку). Таким чином, мультимедійні засоби є важливим елементом освітнього процесу, оскільки вони сприяють кращому засвоєнню матеріалу, активізують увагу молодших школярів та роблять процес навчання цікавим і захопливим. Використання мультимедіа дає можливість показати школярам позитивні приклади поведінки, культурні традиції та громадянські цінності. Завдяки мультимедійним ресурсам (фільми, інтерактивні презентації, ігри) у молодших школярів розвивається критичне мислення, уміння аналізувати та оцінювати інформацію, що надходить, та є необхідним для свідомого громадянського становлення.

Використовуючи інтерактивні засоби навчання, учням початкових класів легше розвивати емпатію, толерантність, повагу до інших, а також відповідальність за свої дії в суспільстві. Мультимедіа ефективно демонструють громадянські ролі та важливість активної позиції в суспільстві. Упровадження мультимедійних засобів у освітній процес допомагає вчителям надавати знання в зрозумілій для молодших школярів формі та полегшує засвоєння складних концепцій.

Відтак, мультимедійні засоби є ефективним інструментом у формуванні громадянської свідомості в молодших школярів, стимулюючи їхнє критичне мислення, соціальну відповідальність і активну громадянську позицію.

Перспективи подальших розвідок убачаємо в науковому пошуку та методичному розробленні визначення потенційних можливостей для підвищення ефективності національно-патріотичної вихованості молодших школярів.

Список використаної літератури

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с.
2. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.11.2024).
3. Ігнатенко П. Р., Поплужний В. Л., Косарева Н. І., Крицька Л. В. Виховання громадянина: психолого-педагогічний і народознавчий аспекти : навч.- метод. посіб. Київ : ІЗМН, 1997. 252 с.
4. Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання / упор. Л. Галіцина. Київ : Ред. загальнопед. газ., 2005. 128 с.
5. Концепція нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 06.11.2024).
6. Тадаєва А. Розвиток соціальної компетентності молодших школярів засобами нових медіа. *Обрії*. 2015. № 1 (40). С. 92–95.

MULTIMEDIA TOOLS AS A TOOL FOR FORMING CIVIC AWARENESS IN YOUNGER SCHOOL STUDENTS

Demchenko Serhii

Post-Graduate Student

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Introduction. *An important stage in the education of younger schoolchildren is also the formation of civic consciousness, which contributes to the development of responsible, conscious and active members of society. At this age, children form basic ideas about the rules of social behavior, the importance of helping others, the value of honesty, justice and patriotism. The main methods for achieving this are interactive, game and creative approaches that help schoolchildren better learn the concept of «citizen rights and responsibilities». Multimedia tools play an important role in the formation of civic consciousness in younger schoolchildren, as they allow teaching civic values in an understandable, interesting and interactive way. Thanks to multimedia technologies that combine text, sound, images and interactive elements, students absorb information more easily and show greater interest in learning.*

The purpose of the paper is substantiation of multimedia tools as a tool for forming civic consciousness in younger schoolchildren.

Methods. *A feature of teaching in primary school is the visualization of the material, and one of the most effective approaches to this is the visual-figurative method using multimedia tools. Teachers need to constantly improve their competence in the use of new forms and methods of education, as well as in the use of multimedia to support the educational process and involve younger students.*

The use of multimedia tools in the educational process can significantly increase its efficiency. Studies by scientists show that in classrooms where information and multimedia technologies are used, the educational process has a number of advantages: students perceive the material better, their interest increases (after all, it is difficult to surprise a modern child), there is an individualization of learning and the development of creative abilities. In addition, the number of tedious types of work is reduced, and a variety of audiovisual means (music, graphics, animation) activate students, contribute to the dynamic presentation of material and create conditions for

the formation of self-esteem and the development of independent work of schoolchildren.

Results. *The content of civic education of students in schools involves the integrated activity of both teachers and students. It is aimed at assimilating the knowledge necessary for the formation and development of civic feelings and appropriate behavioral traits, includes love for the Motherland, devotion to it, active work for the good of the country, preservation of the traditions of one's people, careful attitude to historical monuments, customs and traditions of Ukraine, the desire to strengthen the honor and dignity of the state, courage and readiness to defend the Motherland, friendship with other peoples, respect for the culture and customs of other countries, as well as the desire to cooperate with them. The success of educational influences in the formation of civic qualities in younger schoolchildren largely depends on the skillful use of both traditional and interactive methods by teachers.*

The formation of civic consciousness in younger schoolchildren is an important aspect of education, since this period is important for the development of the student's personality and his social activity. The use of multimedia tools in the educational process can significantly increase its effectiveness. The use of multimedia technologies in the process of studying educational material helps to strengthen the motivation to study; improvement of the learning management system at different stages of the lesson; improving the quality of the educational process and information culture of students; increasing the level of students' awareness of modern information technologies; demonstrating the capabilities of the computer not only as a means of entertainment, but also as a powerful tool for learning and development.

The process of forming civic consciousness is continuous and continues throughout the life of an individual, starting with primary socialization. Modern demands of society for the training of younger schoolchildren, in particular for the formation of their civic consciousness, require the teacher to possess knowledge, skills and skills in the use of various multimedia technologies.

Conclusion. *Multimedia tools are an important element of the educational process, as they contribute to better assimilation of the material, activate the attention of younger students and make the learning process more interesting and exciting. The use of multimedia provides an opportunity to show schoolchildren positive examples of behavior, cultural traditions and civic values. Thanks to multimedia resources (films, interactive presentations, games), younger schoolchildren develop critical thinking, the ability to analyze and evaluate incoming information, which is necessary for conscious citizenship. Multimedia effectively demonstrates civic roles and the importance of an active position in society. The introduction of multimedia tools into the educational process helps teachers to provide knowledge in a form that is understandable for younger students and facilitates the assimilation of complex concepts. Therefore, multimedia tools are an effective tool in the formation of civic consciousness in younger schoolchildren, stimulating their critical thinking, social responsibility and active citizenship.*

Key words: *civic consciousness, civic competence, multimedia tools, younger schoolchildren.*

References

1. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]*. Kyiv. [in Ukrainian].
2. *Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity [State standard of primary education]*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
3. Ihnatenko, P. R., Popluzhnyi, V. L., Kosarieva, N. I., Krytska, L. V. (1997). *Vykhovannia hromadianyna: psykholoho-pedahohichnyi i narodoznavchyi aspekty [Education of a citizen: psychological-pedagogical and ethnographic aspects]*. Kyiv: IZMN. [in Ukrainian].
4. *Ihry doroslykh. Interaktyvni metody navchannia [Adult games. Interactive learning methods]*. (2005). Kyiv. [in Ukrainian].
5. *Kontseptsiia novoi ukrainskoi shkoly [The concept of a New Ukrainian School]*. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
6. Tadaieva, A. (2015). *Rozvytok sotsialnoi kompetentnosti molodshykh shkoliariv zasobamy novykh media [Development of social competence of younger schoolchildren by means of new media]*. *Obrii - Horizons*, 1 (40), 92-95. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 8.11.2024 р.